

Extremadament agressiva

ELENA IDOATE, Economista, Col·labora amb el [Seminari Taifa](#)

Publicat al [Setmanari La directa](#)

Tornem a tenir entre nosaltres una enèsima contrareforma laboral, i aquesta vegada despietada, com les que es fa la dreta més dretana i en contextos de crisi i atur desbocat. Tan sols és un aperitiu d'altres receptes indigestes que estan a la cuina. La trajectòria de les normes laborals en les darreres tres dècades han anat esborrant el rastre de molts drets, però tan sols en dos anys s'ha donat un gran salt i s'han legislat demandes històriques de la patronal. Aquesta contrareforma que va aprovar el Consell de Ministres el 10 de febrer, precedida pel II Acord **(1)** que han pactat prèviament els sindicats CCOO i UGT amb la patronal, ens porta gairebé a una taula rasa.

La norma de no tenir norma

La contrareforma remata els convenis col·lectius, que són els que estipulen la major part dels drets laborals per sobre dels mínims que estableix l'Estatut dels treballadors. Amb el II Acord i d'altres mostres d'amistat durant l'estiu passat, sindicats i patronal ja havien avançat gran part d'aquesta feina d'aniquilació. Els convenis d'empresa passen a ser els de referència, i en aquest àmbit la força sindical és molt menor i la bel·ligerància dels empresaris més dura, amb la qual cosa perdrem a ritme vertiginós les nostres condicions laborals. D'altra banda, la ultraactivitat tindrà una durada limitada. Sense aquesta, quan estiguem en l'impàs de negociació d'un nou conveni, ja no es mantindran les condicions establertes, i tornarem a la casella de sortida, però amb molta menys capacitat d'avançar en el trajecte que ja havíem recorregut.

Poc a poc, les relacions laborals aniran canviant fins a assemblar-se a aquelles que s'han estat desenvolupant als marges de la legislació: l'economia submergida i el treball autònom. El nou escenari és la "flexibilitat interna", que vindria a ser una mena de versió light del capitalisme de zona franca en que les relacions laborals no exigeixen compromisos per part dels empresaris. La present contrareforma supera l'anterior i dona via lliure a que les empreses s'acullin a les clàusules de despenjament per a no complir amb les revisions salarials pactades. Queda obsoleta la tradició de que els convenis estableixin garanties laborals, i a partir d'ara regularan el contrari: la inaplicació de les garanties i la modificació de les condicions. El nostre horari i les nostres funcions seran, com a principi general, canvians. De manera "ordinària", tothom tindrà bossa d'hores i automàticament una part de la jornada la distribuirà l'empresa com vulgui, però "extraordinàriament" es podrà arribar molt més enllà. S'encoratja a contractar a temps parcial, com si el salari fos una opció secundària per a les persones. Això podria afectar més intensament a les dones, que tenim un major percentatge de temps parcial. La

pregunta és òbvia: quin sentit tenen les condicions laborals quan no hi ha cap garantia per al seu compliment? I tot això, es farà de manera "negociada" amb els sindicats. CCOO i UGT s'han autoatribuït la funció de "reestructurar" les empreses i inaplicar (2) convenis. D'aquesta manera, estan en camí de convertir-se en autèntics sindicats de classe, però de la classe capitalista, i qui sap, potser aguditzaran la lluita de classes amb una afiliació massiva d'empresaris militants combatius.

L'escenari salarial dels convenis en els tres propers anys fa venir esgarrifances. Segons el II Acord, els salaris han estat un "element determinant" de la pèrdua de competitivitat, i exonera l'empresariat que, com a propietaris dels mitjans i organitzadors de la producció, són els únics responsables de la baixa productivitat. La crisi la paguen els salaris, que perdran capacitat adquisitiva. I a més a més, també seran "flexibles". Hi ha una sèrie de supòsits que vinculen les revisions salarials a qüestions que queden absolutament fora de l'abast de la força laboral: IPCs europeus, indicadors econòmics, evolucions de les vendes, etc. Fórmules per a que els empresaris acabin pagant el que els sembli.

A banda del mèrit de convertir l'economia en una zona franca light, una altra proesa destacada d'aquesta contrareforma és recuperar els treballs forçats, i com a càstig per estar a l'atur i cobrar una prestació per la qual s'ha cotitzat, els aturats i aturades hauran de realitzar un treball social per la comunitat. Com s'ho faran totes aquelles aturades que ja fan un treball social, tenint cura de nadons i gent gran, entre d'altres? Segons les ments neoliberals, l'atur ha de deixar de ser el paradís desitjat per tot treballador i treballadora.

L'excusa de tot plegat és que els drets laborals són massa rígids i no es deixen retallar, amb la qual cosa els pobres empresaris es veuen obligats a acomiadar-nos. Però el cert és que la flexibilitat no és o interna o externa, ni molt menys compartida, sinó que únicament és precarietat, en totes les seves vessants. Assegura beneficis continus per a les empreses que mai comportaran una major "seguretat" del treball. Amb una protecció laboral debilitada, els beneficis tan sols asseguren això, beneficis per a les seves butxaques. S'ha accedit a que els empresaris duguin a terme una estratègia empresarial de sous baixos i precarietat extrema i poc es preocuparan d'innovar o de fer inversions productives, i molt menys de repartir la seva part del pastís. Així doncs, la retallada de drets imposada per la "flexibilitat interna" no serà ni conjuntural ni temporal, sinó que serà permanent. Una altra trampa és que la flexibilitat sigui negociada, perquè l'empresa té sempre la paella pel mànec. Les modificacions d'horari i altres condicions mai es faran a favor nostre, ni deixaran que siguem nosaltres qui retallem (els directius, els beneficis, els deutes). Que ens canviïn les funcions i l'horari i no saber quants diners cobrarem fa que sigui molt més difícil organitzar la nostra vida diària. Moltes persones ja es troben en aquesta situació. La "conciliació" és un artifici, i haurem de fer malabarismes per a poder encarregar-nos de les coses quotidianes: la canalla, la llar, la nostra vida social, etc. Com que la nostra societat patriarcal atribueix el pes del treball de cures a les dones, serem nosaltres qui ho tinguem més complicat.

Escombrada històrica

Potser la fita històrica més rellevant de la present contrareforma és haver escombrat el contracte indefinit ordinari (amb indemnització per acomiadament improcedent de 45 dies per any treballat amb un màxim de 42 mensualitats) i imposar la seva versió retallada (33 dies i 20 mensualitats). Ningú abans havia gosat. L'acomiadament improcedent i la no renovació de contractes temporals (la pràctica totalitat dels nous contractes són temporals) són les vies majoritàries d'acomiadament, però els ha sortit un dur competidor: l'acomiadament procedent, de 20 dies, que serà molt més fàcil de justificar que el que ja era. No sabem quina de les tres modalitats d'expulsió guanyarà la cursa, però és evident que acomiadar serà molt més econòmic. També facilita els acomiadaments col·lectius al sector públic, i hi ha d'altres invents per fer "atractius" al jovent i als i les aturades: un contracte temporal sense causa i amb un any de període de proves, deduccions, compatibilitzar el salari amb una part de la prestació d'atur, etc.

Se'ns diu que les indemnitzacions per fer-nos fora de la feina són tan cares que els empresaris tenen por de perdre-hi diners i no s'arrisquen a contractar. Si això fos així, com és que Catalunya i l'Estat espanyol tenen rècords mundials en destrucció d'ocupació durant la crisi? Doncs bé, en primer lloc perquè la nostra economia produïa poca cosa més que deutes i pujades de preus immobiliaris. I perquè els acomiadaments aquí són molt fàcils i econòmics, perquè tenim contractes temporals i de curta duració. En canvi, això no influeix en la creació de llocs de feina. És una fal·làcia que contractar sigui un risc per l'empresari, ja que precisament ens contracten per a que els fem guanyar diners! La generalització de la temporalitat en els contractes durant els anys 80 i 90 no va donar lloc a un increment de l'ocupació, sinó a una completa precarietat dels llocs de treball existents i dels que es van crear a mesura que es va reactivar l'activitat econòmica. L'experiència recent no és diferent. El contracte de foment de la contractació indefinida, com el que ara es generalitza, no ha creat nous llocs de feina. Els pocs contractes de 33 dies que s'han fet, han estat a costa de substituir contractes indefinits ordinaris. Més enganyifes: volen reduir la dualitat del mercat laboral fent que la precarietat sigui la única opció possible. Mentrestant, el percentatge de la temporalitat dels contractes nous ha augmentat.

Recuperació sense ocupació

Ja fa temps que el model empresarial imperant és el que organitza el cost laboral de manera variable. Fa que es pugui comptar amb més plantilla o menys, més hores de feina o salaris o menys, en funció de l'oscil·lació dels mercats. El risc de l'empresari de guanyar més o guanyar menys es converteix en la seguretat de guanyar sempre més, perquè quan els seus beneficis podrien veure's reduïts perquè cauen les vendes o s'encareixen alguns costos, per exemple, podrà retallar costos laborals. Els seus compromisos amb els treballadors i les treballadores són escassos, i tenen moltes maneres per reduir el volum de plantilla, jornada laboral o salaris. Això els permet fer

beneficis de manera ininterrompuda. Si els podem cobrir tot tipus d'horaris i fer tot tipus de feina, som exprimides per a treure'n el màxim suc i l'empresari s'estalvia contractar més personal. I ja ho tenim: recuperació dels beneficis sense recuperació dels llocs de treball destruïts. El preàmbul del II Acord ho confirma: "la recuperació dels marges econòmics ha de servir per a l'augment de les inversions en instal·lacions i la millora de la formació del personal i la gestió empresarial", però no per a la creació de nous llocs de feina! Ja ens han deixat clar que no es crearà ocupació a curt termini, perquè això depèn d'un context econòmic sectorial i territorial que ara és altament desfavorable. Però el que no ens diuen és que totes aquestes mesures dificultaran la creació de llocs de treball en el futur. Els empresaris, i concretament els catalans, han demostrat ser aquells qui menys interès tenen per l'ocupació. És hora que la feina la gestionem les persones directament implicades, és a dir, els treballadors i treballadores. La recuperació sense ocupació és l'estratègia en marxa, però ens farà sortir de la crisi? Amb l'empobriment de la població, difícilment es reactivarà l'activitat econòmica, ja que es debilitarà encara més el consum intern, que en el cas de l'economia catalana és molt més important que l'extern. Mentre no es demostra que aquestes polítiques són un fracàs, se'ns aplicaran les mateixes receptes neoliberals amb dosis augmentades, i l'economia transitarà per moltes dificultats i incerteses, una intensa degradació social i una accentuació de la desigualtat.

(1) *II Acuerdo para el empleo y la negociación col·lectiva 2012, 2013 y 2014. Madrid, 25 de gener del 2012. L'autoria és col·lectiva de CEOE, CEPYME, CCOO i UGT, que signen, i bufets d'advocats d'empresa, experts del Fedea i el governador del Banc d'Espanya, entre d'altres, que no signen.*

(2) *El verb "inaplicar" no està al diccionari, però sí al BOE.*